

แหล่งเรียนรู้ : กลุ่มอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ บ้านเวียงใต้ (ทุนระดับเครือข่าย)

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลแหล่งเรียนรู้

๑.๑ ที่มาและความสำคัญ

แหล่งเรียนรู้กลุ่มอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ บ้านเวียงใต้ มีผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑๕ นำโดย นางสาวเฉลียว ฌ น่าน เป็นเจ้าภาพหลักในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการทำงาน คือ ประชาชนบ้านเวียงใต้ หมู่ที่ ๑๕ จำนวน ๓๘๕ ครัวเรือน และหมู่บ้านที่มีแม่น้ำลาวไหลผ่าน (บ้านร่องขามป้อม หมู่ที่ ๙, บ้านทุ่งชันไชย หมู่ที่ ๗)

บ้านเวียงใต้ หมู่ที่ ๑๕ ตั้งอยู่เขตพื้นที่ตำบลเวียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดขอนแก่น พื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๓๐๒ ไร่ ๓๘๕ หลังคาเรือน มีประชากรประมาณ ๘๓๒ คน ซึ่งมีการประกอบอาชีพที่หลากหลาย เช่น การทำประมง ทำนา ทำไร่ ทำสวน ค้าขาย รับจ้าง ฯลฯ และมีแม่น้ำลาวไหลผ่านหมู่บ้าน ทำให้ประชาชนมีอาชีพทำการประมงตั้งแตอดีตเป็นส่วนใหญ่ ปัจจุบันการทำประมงได้มีผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ ปลาในแม่น้ำมีจำนวนลดลง ปลาบางชนิดสูญพันธุ์ เนื่องจากการทำประมงมากขึ้น การหาปลาผิดประเภท การใช้อุปกรณ์เครื่องมือในการจับปลาผิดกฎหมาย จากสภาพปัญหาดังกล่าวทางคณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้าน นำโดยนางสาวเฉลียว ฌ น่าน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๕ ได้ประชุมปรึกษาหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยที่ประชุมมีความเห็นร่วมกันว่า ควรกำหนดให้มีเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลาและสัตว์น้ำอื่นๆ ในลำน้ำลาวที่ไหลผ่านหมู่บ้านบริเวณท่าซ้อเหล็ก ซึ่งมีระบบนิเวศที่สมบูรณ์ สัตว์น้ำสามารถเจริญเติบโตได้ดีและประชาชนในหมู่บ้านสามารถที่จะดูแลได้อย่างทั่วถึง สร้างให้เป็นเขตอนุรักษ์แบบถาวรจนมาถึงปัจจุบัน

๑.๒ เส้นทางการพัฒนา

มีการประชุมปรึกษาหาทางแก้ไขปัญหา โดยที่ประชุมมีความเห็นร่วมกันว่าควรกำหนดให้มีเขตอนุรักษ์พันธุ์ปลาและสัตว์น้ำอื่นๆ ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ เพื่อเป็นแหล่งพัก เพาะพันธุ์ปลาและสัตว์น้ำอื่นๆ เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางอาหารและทรัพยากรในแหล่งน้ำ ซึ่งเริ่มต้นมีการกำหนดเขตพื้นที่อนุรักษ์เป็นระยะทาง ๒๐๐ เมตร

นอกจากนี้ได้จัดตั้งกฎระเบียบขึ้นมา เพื่อใช้ป้องกันการลักลอบจับปลาในเขตอนุรักษ์ มีการประชาสัมพันธ์กับผู้ประกอบอาชีพประมงทั้งในพื้นที่และคนนอกพื้นที่ทราบ มีการติดป้ายประกาศกฎที่ตั้งขึ้นอย่างชัดเจน จากการทดลองทำได้ประมาณ ๖ เดือนแรก ได้สุ่มสำรวจ พบว่ามีจำนวนปลาในเขตอนุรักษ์และนอกเขตอนุรักษ์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จากผลที่เกิดขึ้นทำให้ชาวบ้านมีความต้องการให้ขยายเขตอนุรักษ์เพิ่มขึ้นอีก โดยได้มีข้อตกลงร่วมกันในการประชุมประจำเดือน โดยไม่มีผู้คัดค้าน ทำให้เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ ขยายไปทางทิศตะวันออกอีกเป็นระยะทาง ๕๐๐ เมตร ต่อมาในปี.ศ. ๒๕๕๘ ได้มีหน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน เข้ามาให้การสนับสนุน ได้แก่ การทำข้อตกลงความร่วมมือร่วมกับสำนักงานประมงจังหวัดเชียงราย โดยจะได้รับการสนับสนุนพันธุ์ปลาน้ำจืด เพื่อนำมาปล่อยในเขตอนุรักษ์ฯ ประจำทุกปี ได้รับความร่วมมือจากศูนย์พัฒนาชุมชนเพื่อคนกับป่า (recoftc) เพื่อการจัดการลุ่มแม่น้ำอิง อย่างยั่งยืน ในการพัฒนาเขตอนุรักษ์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชนอื่นๆ หน่วยงานต่างๆ และประชาชนทั่วไป ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสหภาพยุโรป (EUROPEAN UNION) เพื่อพัฒนาเขตพื้นที่อนุรักษ์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวในหมู่บ้านเชิงอนุรักษ์ โดยสนับสนุนให้มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ จัดหาอุปกรณ์ต่างๆ เช่น การจัดทำป้ายกฎระเบียบ อาหารปลา การอนุบาลลูกปลาในกระชัง และการสร้างเครือข่ายชุมชน และในปี พ.ศ.๒๕๕๙ ได้สร้างเครือข่ายให้กับหมู่บ้านที่มีแม่น้ำลาวไหลผ่านเช่นเดียวกัน โดยได้สร้างพื้นที่เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำที่บ้านร่องขามป้อม หมู่ที่ ๙ และบ้านทุ่งชั้นไผ่ หมู่ที่ ๗ ที่มีพื้นที่ติดกับบ้านเวียงใต้หมู่ที่ ๑๕ ทำให้พื้นที่อนุรักษ์ฯ มีเพิ่มมากขึ้น สร้างประโยชน์แก่ชาวบ้านทั้ง ๓ หมู่บ้าน

๑.๓ กระบวนการดำเนินงาน

- ๑) มีการค้นหาปัญหาและการแก้ไขปัญหาพร้อมกันในแต่ละกลุ่มของชุมชน
- ๒) มีโครงสร้างคณะกรรมการ นำโดยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๕ ปัจจุบันคือนางสาวเฉลียว ณ น่าน
- ๓) มีระเบียบข้อบังคับ/กฎกติกา ข้อห้ามในการใช้อุปกรณ์หาปลาที่ผิดกฎหมาย การลักลอบหาปลาในพื้นที่อนุรักษ์ การช่วยกันดูแลความสะอาดด้านสิ่งแวดล้อมด้วย ให้ชาวบ้านทุกคนมีบทบาทในการช่วยกันดูแล สอดส่องความเรียบร้อยร่วมกัน
- ๔) ได้รับการสนับสนุนพันธุ์ปลาน้ำจืดจากสำนักงานประมงจังหวัดเชียงรายในทุกๆ ปี ในการเพิ่มปริมาณพันธุ์ปลาในแม่น้ำ
- ๕) สามารถที่จะถ่ายทอดวิธีการดำเนินงานเพื่อเป็นแนวทางในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ต่างๆ ได้
- ๖) สร้างเครือข่ายชุมชนร่วมกับหมู่บ้านใกล้เคียง ๒ หมู่บ้าน คือ บ้านร่องขามป้อม หมู่ที่ ๙ และบ้านทุ่งชั้นไผ่ หมู่ที่ ๗
- ๗) เกิดความเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่นที่ได้รับประโยชน์ร่วมกัน คือ แหล่งเรียนรู้ชมรมเยาวชนคนรักแม่ น้ำอิง

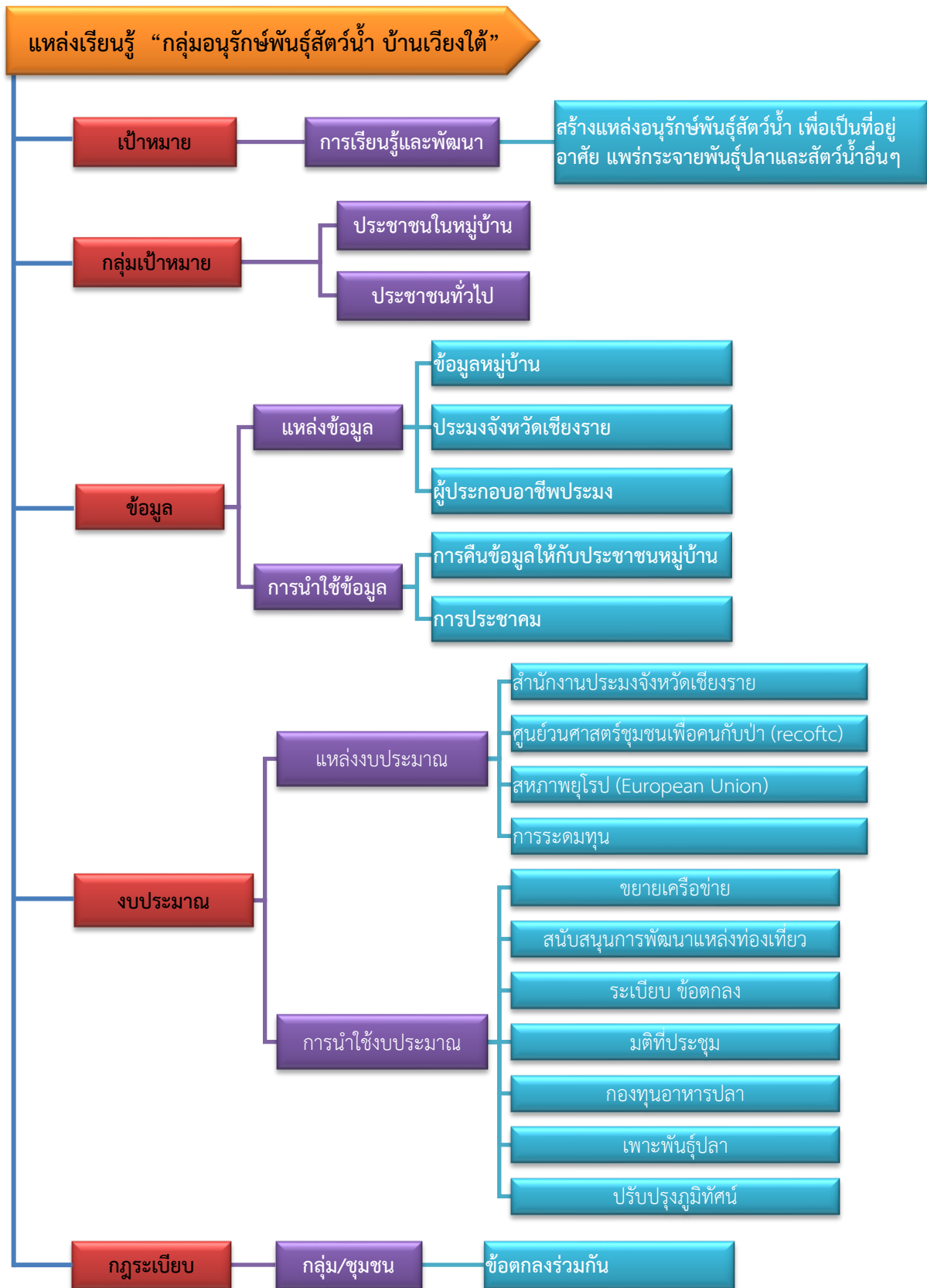
๑.๔ ผลที่เกิดขึ้น

- ๑) เป็นแหล่งอนุรักษ์แบบถาวร เพื่อให้เป็นพื้นที่ที่อยู่อาศัย แพร่กระจายพันธุ์ปลาและสัตว์น้ำอื่นๆ เกิดความมั่นคงทางอาหารและทรัพยากรในแหล่งน้ำ คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มจากการเพิ่มของปลาและสัตว์น้ำอื่นๆ เกิดความร่วมมือกันในการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรต่างๆ ในชุมชน และเกิดเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในลุ่มน้ำลาวได้
- ๒) เกิดการขยายเครือข่ายอนุรักษ์พันธุ์ปลาในพื้นที่ข้างเคียง

๑.๕ การขยายผลการดำเนินงาน

- ๑) สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้และแบบอย่างของพื้นที่อื่นๆ ทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ ในการดำเนินงานด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อมได้
- ๒) มีการสำรวจพันธุ์ปลาในพื้นที่ เพื่อเป็นข้อมูลของพันธุ์ปลาที่มีในพื้นที่
- ๓) มีการจัดตั้งศูนย์ประมงพื้นบ้าน เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในเรื่องของพันธุ์ปลาพื้นบ้านให้กับพื้นที่อื่นๆ ทั้งภายในและภายนอกพื้นที่

๑.๖ Typology

ส่วนที่ ๒ กระบวนการเรียนรู้

๒.๑ ชื่อวิทยากรแหล่งเรียนรู้

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	เบอร์โทรศัพท์
๑. นางสาวเฉลียว ณ น่าน	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑๕	๐๘๐-๖๗๙๐๓๖๒
๒. นายประสาธ ปัญญายม	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑๕	๐๘๙-๘๕๔๕๕๕๒
๓. นายศักดิ์ชัย วุฒิพรหม	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑๕	๐๘๓-๑๓๘๓๔๘๘
๔. นายนราวิชญ์ ไพโรบุญสุข	อสม.	๐๘๖-๙๑๗๓๙๐๗
๕. นายประดิษฐ์ วงศ์คำป่า	กรรมการหมู่บ้าน	-
๖. นายยอดแก้ว รักพงษ์	กรรมการหมู่บ้าน	-
๗. นายสุชาติ แก้วกระจ่าง	กรรมการหมู่บ้าน	-
๘. นางสาวทิตยา ปัญญายม	นักวิชาการประจำแหล่ง	๐๘๐-๑๓๓๖๕๕๐

๒.๒ วัตถุประสงค์การเรียนรู้

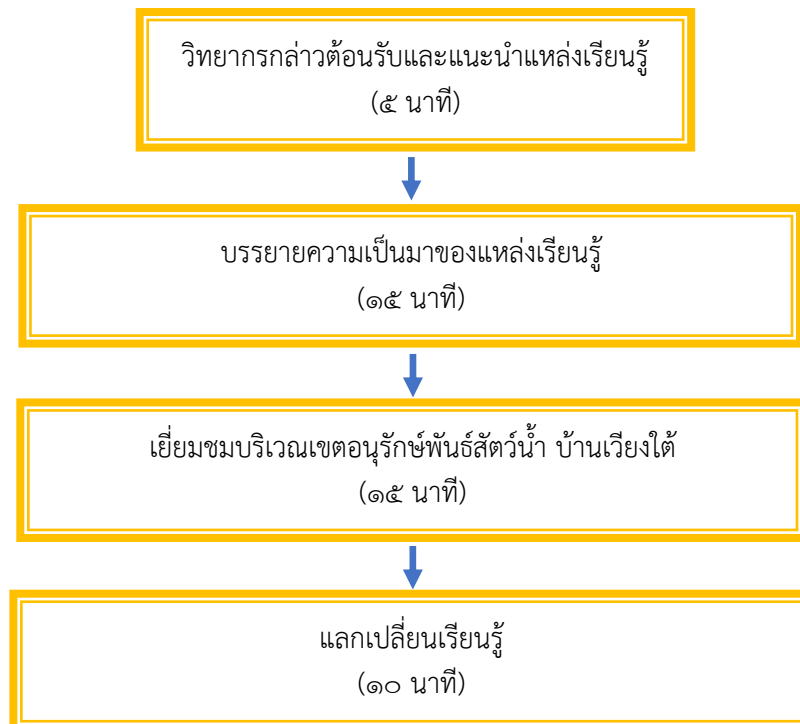
๑) เพื่อให้ผู้เรียนรู้เห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติด้านแหล่งน้ำ ปกป้องจิตสำนึกในด้านการฟื้นฟูอนุรักษ์แหล่งน้ำและสัตว์น้ำ

๒) เพื่อให้ผู้รู้ทราบถึงการนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ สร้างอาชีพและรายได้ให้แก่คนในพื้นที่ โดยคนกับธรรมชาติใช้ประโยชน์ร่วมกันได้อย่างเหมาะสม

๓) เพื่อให้ผู้รู้มีแนวความคิดการดำเนินงานด้านการจัดระบบสภาพแวดล้อม สามารถนำไปปรับใช้ในพื้นที่ได้

๒.๓ กิจกรรมการเรียนรู้ (เวลาที่ใช้ ๓๐ นาที)

การเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ กลุ่มอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ บ้านเวียงใต้ ดังนี้

๒.๔ สื่อ/อุปกรณ์ประกอบการเรียนรู้/ เครื่องมือ

- ๑) ไวนิล แผ่นพับแสดงประวัติความเป็นมาของแหล่งเรียนรู้
- ๒) กฎระเบียบ โครงสร้างคณะทำงาน
- ๓) พื้นที่บริเวณเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ
- ๔) แผนภาพแสดง Timeline

๒.๕ กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการสร้างการเรียนรู้ (ผู้เรียนรู้จำนวน ๓๐ คน)

- ๑) ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน/หน่วยงานภาครัฐ
- ๒) ผู้สนใจในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- ๓) เครือข่ายเทศบาลตำบลเวียงเทิง